

Dan maar een 'dun boekje'

Hebben didactici nog contact met het veld?

Met interesse heb ik kennis genomen van de bijdrage van de vakdidactici uit het Platform Nascholing aan de discussie over eindtermen voor het vak geschiedenis en staatsinrichting.

Beroepsmatig houden zij zich bezig met het opleiden van toekomstige geschiede-

nisdocenten of het professionaliseren van reeds als zodanig werkzame docenten. Zij moeten van de hoed en de rand weten als het gaat om het onderwijsveld en de taken waarvoor de geschiedenisleraren in de basisvorming zijn gesteld.

Ze beloven in hun bijdrage het onderwijsveld van de verschrikkingen van de huidi-

Bladzijden uit: 'Tocht naar de toekomst. Onze geschiedenis in beeld', samengesteld door dr. Lea Dasberg e.a., onderdeel van de methode 'Mobiel' (Wolters-Noordhoff, Groningen 1977).

62 Europa deelt de wereld op: een wedren om

Door het gebruik van stoomschepen werden ook de Europese koloniën in Azië gemakkelijker bereikbaar. Maar om in Azië te komen, moest je toch nog altijd om Kaap de Goede Hoop heen.

Om de zeeweg naar Azië te bekorten, hebben de Engelsen en Fransen samen een kanaal laten graven van de Middellandse Zee naar de Rode Zee: het Suez-kanaal. In 1869 werd het Suez-kanaal geopend (afb. 161).

kleio

ge eindtermen te bevrijden en een duidelijk en voor alle docenten hanteerbaar overzicht te presenteren. Zij noemen het een plattegrond. Een kaart waarop een ieder zijn weg kan vinden.

Veelbelovend, maar helaas wat een teleurstelling voor mij. Het blijkt van hetzelfde laken een pak. Ze bieden wederom een stuk woeste grond. Hebben de vakdidactici van Nederland het contact met de leraren verloren? Het heeft er alle schijn van.

Ik heb me afgevraagd waarom ook hun bijdrage bij mij zoveel weerstand oproept. Dat heeft alles te maken met het begrip *domein*, dat zowel in de officiële eintermen als in het voorstel van de vakdidactici als een raster wordt gebruikt.

Dat is de wortel van het kwaad. Het zegt

geschiedenisleraren helemaal niets of misschien beter, het biedt geen enkel houvast in de dagelijkse lespraktijk.

Een plattegrond

Toch ben ik wel gecharmeerd van het idee om een plattegrond van de geschiedenis te hebben, die kan dienen als een basis voor het geschiedenisonderwijs. Het zou in mijn visie een boekje moeten zijn dat alle leerlingen tot hun beschikking hebben. Je zou het het 'dunne boekje' kunnen noemen.

Het is niet de bedoeling dat het van buiten geleerd wordt, maar tijdens de basisvorming dient het voor de leerlingen als een hulpmiddel om thema's historisch te kunnen duiden en in een grove context te kun-

nen plaatsen. Het zou ook bij zelfstandige opdrachten de leerling van informatie kunnen voorzien.

Eindeloze discussie of pragmatische oplossing?

Menig docent en zeker de vakdidactici beginnen nu geïnteresseerd te raken. Kom maar op met een dergelijk boekje, hoor ik u denken. En de mogelijkheid van een eindeloze discussie is gestart. Immers, ieder voorstel hoe afgewogen ook, kan onderuit gehaald worden op zeer respectabele gronden. In mijn gedachten mag de lijst van onderwerpen geen blijvend vaste canon van het geschiedenisonderwijs worden. Er moeten duidelijke afspraken gemaakt worden over bijstelling van tijd tot tijd. Geschiedenis is een levend vak en weerspiegelt de tijdgeest, ook in de keuze van onderwerpen.

Ik heb hier een aantal zaken op een rij gezet, waarvan naar mijn oordeel iedereen het er over eens kan zijn, dat het in de bagage moet zitten van alle Nederlandse burgers als bijdrage aan hun intellectuele vorming. En misschien biedt de lijst een pragmatische oplossing voor het onderwijskundig probleem van de eindtermen geschiedenis in de basisvorming.

Als voorbeeld heeft mij gediend het kleine boekje behorend bij de basisschoolmethode *Mobiel*. Ik heb er een paar bladzijden uit genomen om te laten zien hoe een 'dun boekje' eruit zou kunnen zien.

Mijn voorstel beperkt zich tot de inhoud van de basisvorming (domein B t/m E). Het domein A van de vaardigheden staat nu niet ter discussie. Immers aan de orde is: wat moeten leerlingen **weten/kennen** na de basisvorming.

Opbouw van een onderwerp

Ieder onderwerp mag niet meer dan twee bladzijden beslaan.

In ieder geval moeten afbeeldingen getoond worden die kenmerkend zijn en associatief zijn voor het onderwerp.

Er is een illustratief kaartje.

Er is een tijdbalk opgenomen.

De tekst moet uiterst summier zijn en dient zoveel mogelijk aan te sluiten bij de afbeeldingen en de andere informatie.

koloniën

63

163

164

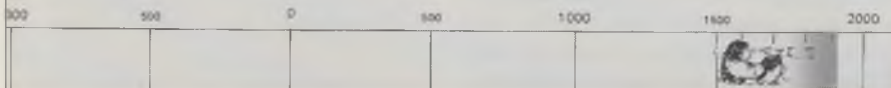
165

Alleen in Japan (dat géén kolonie werd) ontstond tegen 1900 een rage om er zo „Westers” mogelijk uit te zien (afb. 165).

In de tweede helft van de 19e eeuw begonnen de Engelsen, Fransen en andere Europeanen zoveel mogelijk gebied in Azië en Afrika tot koloniën te maken (zie kaart 24). Door die kolonisatie kregen de Europeanen meer gebieden om hun industrie-producten te verkopen. En om er grondstoffen voor hun industrie vandaan te halen. Uit de Engelse kolonie Zuid-Afrika werd bijvoorbeeld goud en diamant gehaald. Op afb. 162 een mijn in Zuid-Afrika waar een Chinese arbeider zich komt melden om er te werken; in vroeger eeuwen waren al veel Chinezen buiten hun eigen land gaan wonen en werken. China zelf werd geen kolonie. Maar de Europeanen bemoeiden zich wel met China. Toen de Chinezen daar in 1900 tegen in opstand kwamen, werden Europese legers naar China gestuurd. Op afb. 163 enkele Oosteurijse matrozen die Chinese opstandelingen gevangen houden.

Ook in de koloniën waren er soms opstanden tegen de Europeanen. Onder andere in Indië in 1857 (afb. 164). Daar kwamen Indiërs in opstand omdat de Engelsen de manier van leven in Indië wilden veranderen.

Een lijst van onderwerpen

GESCHIEDENIS

1. Eerste menselijke bewoning van de aarde.
Jagers en verzamelaars.
2. De oude culturen.
Egypte en Mesopotamië.
Israel (Jodendom).
Azië (Hindu/Boeddha).
3. Griekenland, bakermat van democratie.
4. Rome, een wereldrijk.
5. Nederland rond het jaar 0.
6. De grote godsdiensten.
Christendom.
Islam.
7. Het feodale en christelijke Europa.
Europa rond 1000.
8. Opkomst van de steden in Europa.
9. Europa in verandering (1500).
Renaissance.
Reformatie.
Ontdekking van de wereld.
10. Ontstaan van de Republiek.
80-jarige oorlog.
Gouden eeuw.
11. De grote Europese Staten.
Autocraten en parlementariërs.
12. Verlichting.
Ontstaan VS.
Franse Revolutie.
13. Industriële Revolutie.
Handelskapitalisme.
Fabrieksarbeid.
14. Imperialisme.
Een wedren om koloniën.
15. Ontstaan van nationalisme.
Duitsland.
Italië.
16. Vrijheid en gelijkheid.
Liberalisme (grondwetten).
Socialisme (bescherming van burgers).
Afschaffing slavernij VS.
17. Een nieuwe wereld wordt gemaakt.
Vooruitgang in de techniek.
18. Botsing van belangen.
WO I.
Rusland wordt communistisch.
Versailles.
19. Crisis in Europa.
Economie.
Nationaal Socialisme.
WO II.
20. Nederland in WO II.
Een land onder de voet gelopen.
21. Democratie versus communisme.
Berlijn.
Vietnam.
22. Dekolonisatie.
Ontstaan van nieuwe staten.
Indonesië.

23. Welvaartsstaat.
Automatisering.
Sociale wetgeving.
24. Mondiale problemen.
Rijk/arm.
Milieu.
25. De VS als politieagent van de wereld.
De nieuwe wereldkaart.

STAATSINRICHTING

1. De grondwet.
Wat staat erin?
Andere wetten.
2. Regering en parlement.
Ministers en de koning.
1e en 2e Kamer.
3. Provincie en gemeente.
De Staten en de gedeputeerden en de commissaris.
De gemeenteraad en het college van BenW.
4. Europa.
Parlement.
Commissie en raad.
5. Ambtenaren.
Uitvoerders.
Bedenkers van oplossingen.
6. Wethandhavers.
Justitie en politie.
Rechters.
7. Verantwoordelijke burgers.
Stemmen.
Politieke partijen.
Participatie.
Pers.

Tenslotte

Natuurlijk mist u iets. Het is een keuze. Maar zou het geschiedenisonderwijs er niet bij gebaat zijn om een dergelijke outline te bezitten?

Ik hoop op een vruchtbare discussie met mijn collega's en misschien kunnen de didactici daarvan leren.

Bart Engbers (Louise Kerlinghof 8, 3571 TR Utrecht, tel. 030-2724010/ fax 030-6888459) is de KLEIO-correspondent voor deze discussie, die startte in Kleio 1/96. Reacties graag naar hem!

kleio

nummer 2/96
pagina's 38 en 39

